NICHOLAS EMILIOU
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2024. március 14.[1]

C-585/22. sz. ügy

X BV
kontra
Staatssecretaris van Financiën

(a Hoge Raad der Nederlanden [Hollandia legfelsőbb bírósága] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – A letelepedés szabadsága – EUMSZ 49. cikk – Társasági adó – Csoporton belüli, határokon átnyúló kölcsön, amelyet külső részesedésszerzés céljából nyújtottak – E kölcsöntartozással kapcsolatos kamatok adóköteles nyereségből való levonásának lehetetlensége – Egyértelműen mesterséges megállapodás – Fogalom – Arányosság”

I. Bevezetés

1. Benjamin Franklin híres mondása, miszerint „ezen a világon semmi sem biztos, csak a halál meg az adók”, egyetemes igazságot fogalmaz meg. Azonban gyakran úgy tűnik, hogy az emberi természet hajlamos arra, hogy elkerülje ezeket az elkerülhetetlen dolgokat.

2. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem a társasági adóra vonatkozó, kifejezetten az adókikerülési gyakorlatok elleni küzdelemre irányuló nemzeti jogszabályokkal összefüggésben merül fel. E szabályozás értelmében az adóalany által egy kapcsolt vállalkozással szemben egy másik vállalkozásban fennálló részesedés megszerzése, illetve további részesedés megvásárlása céljából vállalt kötelezettséget bizonyos körülmények között a holland adóalap erodálására irányuló mesterséges megállapodásnak kell tekinteni. Következésképpen e személy nem vonhatja le a tartozással kapcsolatos kamatot az adóköteles nyereségéből, hacsak nem tudja megdönteni e vélelmet.

3. A Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia legfelsőbb bírósága) a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel arra kéri a Bíróságot, hogy pontosítsa a többek között a letelepedés EUMSZ 49. cikkben rögzített szabadságával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatát, különösen azt, hogy e szabadsággal összeegyeztethető-e az, ha valamely tagállam adóhatósága megtagadja a határokon átnyúló csoporthoz tartozó vállalattól az ilyen kölcsöntartozás után fizetett kamatok adóköteles nyereségéből való levonásának jogát. A Bíróságot különösen arra kérik, hogy pontosítsa a Lexel ítéletében[2] azzal kapcsolatban tett megállapításait, hogy az ilyen csoporton

[1] Eredeti nyelv: angol.

[2] 2021. január 20-i Lexel ítélet (C-484/19, EU:C:2021:34; a továbbiakban: Lexel ítélet).

belüli kölcsönök e célból egyértelműen mesterséges megállapodásoknak tekinthetők, még abban az esetben is, ha azok a piaci verseny feltételei mellett keletkeztek, és a kamatot a szokásos piaci kamatlábon állapítják meg.

II. Jogi háttér

4. A Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (a társasági adóról szóló 1969. évi törvény; a továbbiakban: társasági adóról szóló törvény) alapeljárásban hatályos változatának 10a. cikke következőképpen rendelkezik:

„(1) A nyereség meghatározása során […] nem vonhatók le a kamatok – beleértve a költségeket és az árfolyam-különbözetet is – azon tartozások tekintetében, amelyeket jogilag vagy ténylegesen, közvetlenül vagy közvetve valamely kapcsolt vállalkozás vagy kapcsolt természetes személy részére kell megfizetni, amennyiben a tartozás jogilag vagy ténylegesen az alábbi jogi ügyletekkel van összefüggésben:

[…]

c) az adóalany, az adóalannyal kapcsolatban álló és társasági adó hatálya alá tartozó vállalkozás vagy az adóalannyal kapcsolatban álló és Hollandiában illetőséggel rendelkező természetes személy által olyan vállalkozásban való részesedés megszerzése, illetve további részesedés megvásárlása, amely a részesedés megszerzését, illetve további részesedés megvásárlását követően az adóalannyal kapcsolatban álló vállalkozássá válik.

[…]

(3) Az (1) bekezdés nem alkalmazható, ha az adóalany valószínűsíti a következőket:

a) a kölcsön és az azzal összefüggő jogügylet túlnyomórészt gazdasági megfontolásokon alapul; vagy

b) azon személlyel szemben, akinek a részére a kamatokat jogilag vagy ténylegesen, közvetlenül vagy közvetve meg kell fizetni, a kamatok után végleges jelleggel olyan nyereségadót vagy jövedelemadót vetettek ki, amely a holland szabályok szerint megfelelő mértékűnek minősül […] A nyereségre kivetett adó a holland szabályok szerint megfelelő mértékűnek minősül, ha a holland szabályoknak megfelelően meghatározott adóteher legalább az adóköteles nyereség 10%-át eléri.

(4) E cikk alkalmazásában […] az adóalannyal kapcsolatban álló vállalkozásnak minősülnek a következők:

a) olyan vállalkozás, amelyben az adóalany legalább egyharmados részesedéssel rendelkezik;

b) olyan vállalkozás, amely legalább egyharmados részesedéssel rendelkezik az adóalanyban;

c) olyan vállalkozás, amelyben harmadik fél legalább egyharmados részesedéssel rendelkezik, amennyiben ez a harmadik fél az adóalanyban is legalább egyharmados részesedéssel rendelkezik.

[…]”

III. A tényállás, a nemzeti eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

5. Az X vállalat (a továbbiakban: X vagy felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél) holland jog szerint alapított holdingtársaság. Az X multinacionális csoporthoz tartozik, amely többek között az A és a C vállalatot (a továbbiakban: A és C) is magában foglalja.

6. Az A Belgiumban székhellyel rendelkező anyavállalat. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél egyedüli részvényese és a C többségi részvényese.

7. A C belső bank, amely szintén Belgiumban rendelkezik székhellyel. A C csoporton belüli szolgáltatásokat nyújt, amelyek magukban foglalják a pénzügyi szerkezetátalakítást és gazdálkodást. 1999 és 2010 között a belga jog szerint (adózási szempontból) „koordinációs központ” jogállásával rendelkezett, ami azt jelentette, hogy adókedvezményben részesült, amely szerint az adóköteles nyereségét átalánymódszerrel határozták meg.

8. 2000-ben az X megszerezte a hollandiai székhelyű F társaság (a továbbiakban: F) részvényeit. E részesedésszerzés következtében az F a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő féllel kapcsolt vállalkozássá vált.

9. Az X ezt a részesedésszerzést a C-től felvett kölcsönökből finanszírozta. Ez utóbbi vállalat ezeket a kölcsönöket saját tőkéből nyújtotta, amelyet az A vállalat nem sokkal korábban tőke-hozzájárulásként bocsátott rendelkezésre. A szóban forgó kölcsönök tekintetében a szokásos piaci kamatláb alapján megállapított kamatokban állapodtak meg.

10. 2001. január 1-jétől az X és az F egy adózási egységet képeztek, amely tekintetében az X-et jelölték meg anyavállalatnak. Így az F és az X által fizetendő adó az utóbbi vállalatot terhelte. Az X az F által termelt nyereségből a C-nek fizetett kamatterheket is levonhatta. E levonás következtében az egységnek Hollandiában nagyon alacsony társaságiadó-kötelezettsége keletkezett.

11. 2007-ben az X a társaságiadó-bevallásában levonta a C-től felvett kölcsönök kamatát. A Staatssecretaris van Financiën (pénzügyi államtitkár, Hollandia) azonban a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke alapján megtagadta ezt a levonást.

12. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél ezt az elutasítást a rechtbank Gelderland (gelderlandi bíróság, Hollandia), majd a Gerechtshof Arnhem Leeuwarden (Arnhem-Leeuwarden-i fellebbviteli bíróság, Hollandia) előtt megtámadta.

13. Ez utóbbi bíróság 2020. október 20-i határozatában megállapította, hogy e kamatlevonás korlátozása összeegyeztethető az uniós joggal. E bíróság úgy ítélte meg, hogy e szabályozás célja (amely annak elkerülését szolgálja, hogy a holland adóalapot visszaélésszerű gyakorlatok erodálják, és a mesterségesen létrehozott kamatkiadásokat levonják a nyereségből) indokolt és arányos volt.

14. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél ezért a fenti ítélet ellen felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Hoge Raad der Nederlandenhez (Hollandia legfelsőbb bírósága).

15. E bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az önkényesen és üzleti indok nélkül vállalt kötelezettségek egyértelműen mesterséges megállapodásoknak minősülnek, amelyek kizárólagos célja levonható költségek előidézése, függetlenül attól, hogy a kamatláb megegyezik-e azzal a kamatlábbal, amelyről független vállalatok piaci versenyfeltételek mellett állapodtak volna meg.

16. Egyetértve a Gerechtshof Arnhem Leeuwarden (Arnhem-Leeuwarden-i fellebbviteli bíróság) megállapításaival, a kérdést előterjesztő bíróság tehát úgy véli, hogy az ilyen körülmények fennállása esetén az adósok tekintetében a kamatlevonás teljes megtagadása megfelelő és arányos, mivel az ilyen intézkedés az adókikerülés elleni küzdelemre irányul azáltal, hogy kifejezetten azokra az esetekre vonatkozik, amikor a tartozást egyértelműen mesterséges megállapodás hozta létre.

17. A kérdést előterjesztő bíróság azonban arra keresi a választ, hogy a Bíróság Lexel ítéletére tekintettel megfelelő-e ez az álláspont.

18. Ezen ítéletet ugyanis úgy lehet értelmezni, hogy a csoporton belüli ügyletek, mint például kötelezettség vállalása adóalannyal kapcsolatban álló vállalkozással szemben, nem tekinthetők egyértelműen mesterséges megállapodásoknak, ha azok a piaci verseny feltételei mellett keletkeztek. Amennyiben ezen értelmezés helyes, a kérdést előterjesztő bíróság azzal kapcsolatos további bizonytalanságra hívja fel a figyelmet, hogy a kamat levonásához való jog teljes megtagadása összeegyeztethető-e az uniós jog szerinti arányosság elvével.

19. Végül a kérdést előterjesztő bíróság tisztázni kívánja, hogy jelentőséggel bír-e a jelen ügyben szóban forgó nemzeti jog, amely mind a belső szerkezetátalakításra, mind a külső részesedésszerzésre vonatkozik, és a Lexel ítéletben szóban forgó jog, amely nem terjedt ki a külső részesedésszerzésre, közötti különbségtételnek.

20. E körülmények között a Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia legfelsőbb bírósága) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 49., az EUMSZ 56. cikket és/vagy az EUMSZ 63. cikket, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint az adóalannyal kapcsolatban álló vállalkozással szemben fennálló, olyan vállalkozásban fennálló részesedés megszerzése, illetve további részesedés megvásárlása céljából felmerült kölcsöntartozással kapcsolatos kamatok, amely a részesedés megszerzését, illetve további részesedés megvásárlását követően kapcsolt vállalkozásnak minősül, nem vonhatók le az adóalany nyereségének kiszámításakor, mivel a szóban forgó kötelezettség egyértelműen mesterséges megállapodás(ok)(nak) (részének) tekinthető, és pedig függetlenül attól, hogy e kötelezettséget mint olyat a piaci verseny feltételei mellett vállalták-e?

2) Az első kérdésre adott nemleges válasz esetén: Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 49., az EUMSZ 56. cikket és/vagy az EUMSZ 63. cikket, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint az adóalannyal kapcsolatban álló vállalkozással szemben fennálló, olyan vállalkozásban fennálló részesedés megszerzése, illetve további részesedés megvásárlása céljából felmerült, egyértelműen mesterséges megállapodás(ok)(nak) (részének) tekinthető kölcsöntartozással kapcsolatos kamatok levonását, amely a részesedés megszerzését, illetve további részesedés megvásárlását követően kapcsolt vállalkozásnak minősül, az adóalany

nyereségének kiszámításakor teljes mértékben megtagadják abban az esetben is, ha e kamatok önmagukban nem haladják meg azt a mértéket, amely független vállalkozások között kerülne alkalmazásra?

3) Jelentőséggel bír-e az első és/vagy második kérdésre adott válasz szempontjából, hogy a szóban forgó részesedésszerzés, illetve -vásárlás a) olyan vállalkozást érint, amely már e részesedésszerzést, illetve -vásárlást megelőzően is az adóalany kapcsolt vállalkozása volt, vagy b) olyan vállalkozást érint, amely csak e részesedésszerzést, illetve -vásárlást követően válik az adóalany kapcsolt vállalkozásává?"

21. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél, a belga, a spanyol és a holland kormány, valamint az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket tett. A 2023. november 15-én tartott tárgyaláson a Bíróság meghallgatta a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felet, a spanyol és a holland kormányt, valamint a Bizottságot.

IV. Elemzés

22. A kérdést előterjesztő bíróság három kérdése a hollandiai társasági adóra vonatkozó szabályokból eredeztethető. E kérdések konkrétan a következő problémát érintik. Míg e szabályok szerint a Hollandiában belföldi adóilletőséggel rendelkező vállalat főszabály szerint levonhatja az adóköteles nyereségéből az általa vállalt kötelezettségek utáni kamatokat, és ezáltal csökkentheti adókötelezettségét, a vitatott rendelkezés, nevezetesen a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja a csoporton belüli kölcsönök tekintetében korlátozza ezt a lehetőséget.

23. Ezt a rendelkezést akkor is alkalmazni kell, ha az adóalanynak kapcsolt vállalkozással (azaz egy másik vállalattal abból a csoportból, amelyhez az adóalany tartozik, például belső bankkal) szemben olyan vállalkozásban fennálló részesedés megszerzésének, illetve további részesedés megvásárlásának finanszírozása céljából merült fel kölcsöntartozása, amely már e részesedésszerzést, illetve -vásárlást (külső részesedésszerzés) megelőzően is az adóalany kapcsolt vállalkozása volt, vagy amely csak ezt követően válik az adóalany kapcsolt vállalkozásává (külső részesedésszerzés)?

24. Az adóalany egyik esetben sem vonhatja le az ilyen tartozás kamatát, még abban az esetben sem, ha a kamatterhek megegyeznek azzal a kamattal, amelyben független vállalkozással, például külső bankkal állapodtak volna meg. Ez azért van így, mert e rendelkezés olyan vélelmet állít fel, amely szerint az ilyen, ugyanazon csoport másik vállalatával szemben vállalt kötelezettség olyan egyértelműen mesterséges megállapodás(ok)(nak) (részének) [3] tekinthető, amelynek egyetlen célja a holland adóalap erodálása.

25. Ugyanakkor a társasági adóról szóló törvény 10a. cikkének (3) bekezdése szerint az adóalany megdöntheti ezt a vélelmet, és így az ilyen kamatokat levonhatja az adóköteles nyereségéből, ha bizonyítja, hogy a) a kölcsön ténylegesen túlnyomórészt gazdasági megfontolásokon alapul, vagy b) a kölcsönt nyújtó vállalattal szemben a kamatok után végleges jelleggel olyan nyereségadót vagy jövedelemadót vetettek ki, amely a holland szabályok szerint megfelelő mértékűnek minősül (nevezetesen mintegy 10%-os).

[3] Az ilyen megállapodás több lépésből állhat, amelyek közül az egyik a kölcsön (lásd például a lenti 92. pontot).

26. Három kérdésével – amelyeket célszerű együttesen vizsgálni – a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy e nemzeti szabályozás összeegyeztethető-e a letelepedés szabadságára vonatkozó EUMSZ 49. cikkel, a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó EUMSZ 56. cikkel és/vagy a tőke szabad mozgására vonatkozó EUMSZ 63. cikkel.

27. Mivel e kérdések több alapvető szabadságra vonatkoznak, elöljáróban meg kell határozni a jelen ügyben alkalmazandó szabadságot (A. szakasz). Ezt követően azt vizsgálom meg, hogy a szóban forgó nemzeti jog a vonatkozó szabadság korlátozásához vezet-e (B. szakasz), mielőtt megvizsgálom, hogy e korlátozás elfogadható-e (C. szakasz).

A. A letelepedés szabadsága a vonatkozó szabadság

28. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az adott nemzeti jogszabályra alkalmazandó alapvető szabadság meghatározásához e szabályozás célját kell figyelembe venni. [4]

29. Amint azt a beavatkozó kormányok és a Bizottság előadja, számomra egyértelműnek tűnik, hogy céljára tekintettel a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja az EUMSZ 49. cikk által biztosított letelepedési szabadságra vonatkozik.

30. E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy egy nemzeti szabályozás kizárólag a cégcsoporton belüli viszonyokra vonatkozik, döntően a letelepedés EUMSZ 49. cikk szerinti szabadságát érinti. Hasonlóképpen az a nemzeti szabályozás, amely célját tekintve kizárólag olyan részesedésekre alkalmazandó, amelyek lehetővé teszik, hogy irányítást biztosító befolyást gyakoroljanak a társaság döntéseire, és meghatározzák annak tevékenységét, szintén ugyanezen uniós jogi rendelkezés hatálya alá tartozik. [5]

31. Emlékeztetek arra, hogy a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja abban az esetben alkalmazandó, ha az adóalany i. „kapcsolt vállalkozással” szemben és ii. olyan vállalkozásban fennálló részesedés megszerzésének, illetve további részesedés megvásárlásának finanszírozása céljából vállalt kötelezettséget, amely már a részesedés megszerzését, illetve további részesedés megvásárlását megelőzően is e személlyel „kapcsolt” vállalkozás volt, illetve csak később válik e személlyel „kapcsolt” vállalkozássá. E törvény 10a. cikkének (4) bekezdése szerint a vállalkozások akkor minősülnek az első rendelkezés alkalmazásában „kapcsoltnak”, ha közvetlenül vagy közvetve a másik vállalkozás részvényeinek legalább 33,3%-ával rendelkeznek, vagy ha harmadik vállalkozás mindkét vállalkozás részvényeinek 33,3%-ával rendelkezik.

32. Ezért a vitatott rendelkezések csak a vállalatcsoporton belüli viszonyokra vonatkoznak, mivel céljuk a csoporton belüli kölcsönökre korlátozódik. Ezen túlmenően ez csak az olyan kölcsön kamataira vonatkozik, amelyet az adóalany olyan részesedési arány megszerzése céljából vett fel, amely elég magas ahhoz, hogy lehetővé tegye számára, hogy a célvállalkozás felett irányítást biztosító befolyást gyakoroljon. [6] Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat ugyanis kifejti, hogy az X ténylegesen az e rendelkezések által megkövetelt minimumnál lényegesen nagyobb részesedéssel rendelkezik az F-ben.

[4] Lásd többek között: 2023. február 16-i Gallaher ítélet (C-707/20, EU:C:2023:101, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; a továbbiakban: Gallaher ítélet).

[5] A Gallaher ítélet 56–58. pontja, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

[6] Lásd ebben az értelemben: 2022. október 13-i Finanzamt Bremen ítélet (C-431/21, EU:C:2022:792, 25. és 26. pont).

33. Ennek megfelelően célszerűnek tartom, hogy kizárólag az EUMSZ 49. cikk fényében vizsgáljam meg a szóban forgó nemzeti jogot, és válaszoljam meg a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdéseket. [7]

B. Az ilyen nemzeti szabályozás a letelepedés szabadságának korlátozásával jár

34. Emlékeztetek arra, hogy a letelepedés szabadsága, amelyet az EUMSZ 49. cikk elismer az európai uniós állampolgárokkal szemben, az EUMSZ 54. cikknek megfelelően magában foglalja, hogy a valamely tagállam jogszabályai alapján létrehozott olyan társaságok, amelyek létesítő okirat szerinti székhelye, központi ügyvezetése vagy üzleti tevékenységének fő helye egy másik uniós tagállam területén van, jogosultak tevékenységüket az érintett tagállamban leányvállalat, fióktelep vagy képviselet útján gyakorolni. [8]

35. A jelen ügyben az X azzal érvel, hogy a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja e szabadság korlátozásával jár, mivel e rendelkezés a határokon átnyúló helyzeteket kedvezőtlenebb bánásmódban részesíti, mint a tisztán belső helyzeteket.

36. Konkrétan az X azt állítja, hogy ha az adóalanynak Hollandiában letelepedett kapcsolt vállalkozással (például az általa képviselt csoport belső bankjával) szemben merült fel kölcsöntartozása, akkor az adóköteles nyereségéből rendszeresen levonhatja e kölcsön kamatát, mivel e törvény 10a. cikke (3) bekezdésének b) pontjában előírt feltétel minden esetben teljesül. A kapcsolt vállalkozás e kamat tekintetében nyilvánvalóan olyan nyereségadót vagy jövedelemadót köteles fizetni, amely a „holland szabályok szerint megfelelő mértékűnek minősül”, mivel a holland 10%-os adómérték alkalmazandó. Ezzel szemben, ha az adóalanynak másik tagállamban letelepedett kapcsolt vállalkozással szemben merül fel ilyen kölcsöntartozása, az adóalany nehezebb vonhatja le a kölcsön kamatait, mivel e feltétel nem mindig teljesülne (mivel más tagállamok alacsonyabb nyereségadót vagy jövedelemadót alkalmazhatnak az ilyen vállalkozásra, mint például Belgium tette ezt a C-vel szemben az alapügy tényállásának megvalósulása idején). Amennyiben ez nem így van, az adóalany csak a 10a. cikk (3) bekezdésének a) pontjában foglalt feltétel teljesítésével, azaz annak bizonyításával részesülne ebben a kedvezményben, hogy a kölcsön és az azzal összefüggő jogügylet túlnyomórészt gazdasági megfontolásokon alapul. A kérdést előterjesztő bíróság és a Bizottság egyetért ezzel az értékeléssel.

37. Ezzel szemben a holland kormány azzal érvel, hogy nem áll fenn a letelepedés szabadságának korlátozása. Az alapügyben csak a Belgiumban székhellyel rendelkező A (az anyavállalat) élt ezzel a szabadsággal, mégpedig azáltal, hogy Hollandiában létrehozta az X leányvállalatát. A letelepedés szabadságának célja az, hogy az ilyen anyavállalat számára abban a tagállamban biztosítsa a nemzeti bánásmódot, ahol leányvállalatot hoz létre, azáltal, hogy megtilt minden, székhelyen alapuló hátrányos megkülönböztetést. Jelen ügyben a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja nem tartalmaz ilyen hátrányos megkülönböztetést. Ami ugyanis a Hollandiában székhellyel rendelkező társaság azon lehetőségét illeti, hogy a csoporton belüli kölcsönök kamatait levonja, e rendelkezés ugyanúgy alkalmazandó, függetlenül attól, hogy az utóbbi vállalat anyavállalatának székhelye Hollandiában vagy másik tagállamban található. [9]

[7] Noha a szóban forgó nemzeti jogszabály a tőke szabad mozgására is korlátozó hatást gyakorol (lásd a lenti 75. pontot), e hatás a letelepedés szabadságának korlátozásának mellékes szempontját jelenti, így külön értékelésre nincs szükség. Lásd: Gallaher ítélet, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

[8] Lásd többek között: 2020. október 8-i Impresa Pizzarotti (Külföldi illetékességű társaságnak nyújtott rendkívüli kedvezmény) ítélet (C-558/19, EU:C:2020:806, 21. pont).

[9] A holland kormány analógia útján a Gallaher ítélet 69–74. pontjára hivatkozik.

38. A holland kormány másodlagosan azt állítja, hogy még ha a kölcsönt nyújtó vállalkozás (a csoport belső bankja) székhelye releváns szempontja lenne is a letelepedés szabadságát érintő korlátozás fennállása értékelésének, akkor sem állna fenn olyan eltérő bánásmód, amely ilyen korlátozásnak minősülne. A társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja különbségtétel nélkül alkalmazandó a Hollandiában letelepedett kapcsolt vállalkozások között felmerült kötelezettségek és a különböző tagállamokban letelepedett kapcsolt vállalkozások közötti kötelezettségekre, és a 10a. cikk (3) bekezdésének b) pontjában meghatározott feltétel ténylegesen abban az esetben is teljesülhet, ha a belső bank másik tagállamban rendelkezik székhellyel. A spanyol kormány lényegében osztja ezt az álláspontot.

39. Egyetértek az X-szel és a Bizottsággal.

40. Kétségtelen, hogy – amint azt a holland kormány állítja – a jelen ügyben az elemzés középpontjában annak kell állnia, hogy a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja korlátozza-e a letelepedési szabadságának az A általi gyakorlását, mivel az A az egyetlen vállalat, amely élt e szabadsággal, többek között azáltal, hogy leányvállalatot (az X) hozott létre a székhelye szerinti tagállamtól (Belgium) eltérő tagállamban (Hollandia). Azt is elismerem, hogy e rendelkezés nem tartalmaz az említett vállalat székhelyén alapuló hátrányos megkülönböztetést. E rendelkezés alapján az A leányvállalata, az X ugyanolyan bánásmódban részesült volna, ha az A-t Belgium helyett Hollandiában hozták volna létre.

41. Mindazonáltal a letelepedés szabadságát érintő korlátozás fogalma nem korlátozódik az ilyen hátrányos megkülönböztetésre. Noha az EUMSZ e szabadságra vonatkozó rendelkezéseinek célja a nemzeti bánásmódnak a fogadó tagállamban történő biztosítása, a Bíróság többször kimondta, hogy a letelepedés szabadsága nagyon tág. Valójában e szabadság korlátozásának tekintendő minden olyan intézkedés, amely e szabadság gyakorlását tiltja, zavarja, vagy kevésbé vonzóvá teszi. [10]

42. A jelen ügyben először is megjegyzem, hogy ha a holland jog vitatott rendelkezései a csoporton belüli kölcsön kamatainak levonhatósága tekintetében eltérő bánásmódban részesítik a másik tagállamban székhellyel rendelkező anyavállalat (mint például az A) belföldi adóilletőséggel rendelkező leányvállalatát (mint például az X) attól függően, hogy a csoportnak a kölcsönt nyújtó belső bankja (jelen ügyben a C) Hollandiában vagy másik tagállamban található, akkor ezen eltérő bánásmód visszatarthatja az anyavállalatot letelepedési szabadságának gyakorlásától.

43. Ez a különbség eltántoríthatja az említett anyavállalatot attól, hogy csoportját az általa kívánt módon alakítsa ki azáltal, hogy a csoport belső bankját Hollandiától eltérő tagállamban hozza létre. Ez a különbség Hollandia „tisztán belföldi” vállalatcsoportjaihoz képest *de facto* hátrányos helyzetbe hozza azokat a határokon átnyúló vállalatcsoportokat, amelyek létezése a letelepedés szabadságának gyakorlásából következik. Az utóbbiakat – az előbbiekkel ellentétben – ugyanis gyakran úgy alakítják ki, hogy belső bankjuk másik tagállamban található.

44. Az érvelés ugyanaz a másik oldalról nézve, ha ellentétes módon a holland kormány által hivatkozott hipotetikus forgatókönyv alapján érvelünk, miszerint az A Hollandiában rendelkezne székhellyel. Az eltérő bánásmód ebben az esetben is visszatarthatja e vállalatot a letelepedési szabadságának belső bank más tagállamban történő létrehozása révén való gyakorlásától. [11] Ha ugyanis e társaság így járna el, e vállalat hátrányt szenvedne a hasonló, e szabadságot nem gyakorló, helyette pedig Hollandiában belső bankot létrehozó társasághoz viszonyítva.

[10] 2023. december 21-i Cofidis ítélet (C-340/22, EU:C:2023:1019, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[11] Lásd analógia útján: 2018. február 22-i X és X ítélet (C-398/16 és C-399/16, EU:C:2018:110, 32. pont; a továbbiakban: X és X ítélet).

45. A Bíróság Lexel ítélete [12] véleményem szerint megerősíti ezt az értelmezést. Emlékeztetek arra, hogy ez az ügy arra vonatkozott, hogy a svéd jog szerint a nemzetközi csoporthoz tartozó svéd vállalat nem vonhatta le a csoport belső bankjával, nevezetesen egy másik, Franciaországban székhellyel rendelkező vállalattal szemben fennálló kölcsöntartozás kamatát. E csoport anyavállalata szintén Franciaországban rendelkezett székhellyel. Ebben az ügyben az eltérő bánásmód abban rejlett, hogy ha a belső bank Svédországban lett volna, az ilyen levonás lehetséges lett volna. A Bíróság joggal állapította meg, hogy ez a különbségtétel a letelepedés szabadsága korlátozásának minősül. [13]

46. Másodszor megjegyzem, hogy úgy tűnik, hogy a holland jog vitatott rendelkezései a vállalatcsoportok belső bankjának székhelye alapján valóban ilyen eltérő bánásmódot valósítanak meg.

47. Kétségtelen, hogy – amint azt a holland kormány állítja – a holland jog vonatkozó rendelkezései nem tesznek közvetlen különbséget aszerint, hogy a szóban forgó csoporton belüli kölcsönt az adóalany részére nyújtó belső bank Hollandiában vagy másik tagállamban rendelkezik-e székhellyel. [14] A társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (3) bekezdésének b) pontjában megállapított kritérium nem az, hogy e bank e részesedés tekintetében „Hollandiában” nyereségadó vagy jövedelemadó hatálya alá tartozik-e. Ez lényeges különbség a Lexel ítélet alapjául szolgáló ügyhöz képest, amelyben hasonló feltétel szerint az ilyen kamatok levonásához a belső banknak Svédországban kellett adót fizetnie. [15]

48. Ugyanakkor – amint azt az X állítja – a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (3) bekezdésének b) pontjában szereplő kritérium (nevezetesen az, hogy a belső bankkal szemben e kamatok után „olyan nyereségadót vagy jövedelemadót vetettek ki, amely a holland szabályok szerint megfelelő mértékűnek minősül”, [amely tehát legalább 10%-ot ér el]) – noha látszólag objektív – *de facto* hátrányosan érintheti a határokon átnyúló helyzeteket. [16]

49. A holland kormány ellenérvei kétségtelenül nem teljesen hatástalanok. E kormány a Bíróság Köln-Aktienfonds Deka ítéletével [17] párhuzamot vonva előadja, hogy e kritérium nem jellemző a holland piacra, mivel csak akkor teljesülhet, ha az adóalanyok csoporton belüli kölcsönöket vesznek fel Hollandiában székhellyel rendelkező belső bankoktól. Az alapügy tényállásának megvalósulása idején valamennyi tagállam legalább 10%-os társasági adómértéket alkalmazott. Így e feltétel általában abban az esetben is teljesül, ha az ilyen kölcsönt más tagállamokban székhellyel rendelkező belső bankoktól veszik fel, kivéve olyan kivételes helyzetben, amikor a szóban forgó bank (a C-hez hasonlóan) a székhelye szerinti államban adókedvezményben részesül. E kormány továbbá azt állítja, hogy vannak olyan körülmények, amelyek között a kölcsönök kamatterhei Hollandiában 10%-nál alacsonyabb adómértékkel adóznak. Következésképpen előfordulnak olyan esetek, amikor a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (3) bekezdésének b) pontjában foglalt feltételek annak ellenére nem teljesülnek, hogy a belső bank az említett tagállamban rendelkezik székhellyel. Így e feltételek nem tartják vissza az A-hoz hasonló anyavállalatot attól, hogy Hollandiától eltérő tagállamban hozzon létre ilyen bankot, és nem is érintik az anyavállalatot hátrányosan, ha így jár el.

[12] 35–41. pont.

[13] Lásd még ebben az értelemben: 2007. március 13-i Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation ítélet (C-524/04, EU:C:2007:161, 95. pont; a továbbiakban: Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation ítélet).

[14] Lásd analógia útján: X és X ítélet, 35. pont.

[15] Lásd: Lexel ítélet, 12. és 38. pont.

[16] Lásd analógia útján: 2021. szeptember 9-i Real Vida Seguros ítélet (C-449/20, EU:C:2021:721, 20. és 21. pont).

[17] 2020. január 30-i ítélet (C-156/17, EU:C:2020:51, 56. pont).

50. Mindazonáltal álláspontom szerint a nemzeti jogszabályoknak nem kell olyan kritériumokat alkalmazniuk, amelyek a nemzeti piacra jellemzőek, és nem is *kizárólag* az ott működő belföldi társaságok érdekét szolgálják annak érdekében, hogy *de facto* hátrányosan érintsék a határokon átnyúló helyzeteket. A döntő kérdés e tekintetben az, hogy az e jogszabályokban alkalmazott kritériumok *nagyobb mértékben* érinthetik-e a határokon átnyúló helyzeteket, mint a tisztán belső helyzeteket. Annak meghatározásához, hogy jelen ügyben ez a helyzet áll-e fenn, össze kell hasonlítani a Hollandiában székhellyel rendelkező belső bankkal rendelkező vállalatcsoportok azon (potenciális) arányát, amelyek nem felelhetnek meg a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (3) bekezdésének b) pontjában meghatározott feltételnek, a más tagállamokban belső bankokkal rendelkező vállalatcsoportok azon (lehetséges) arányával, amelyet e feltétel hátrányos érint. [18]

51. Noha ezt a kérdést előterjesztő bíróságnak kellene megvizsgálnia, úgy tűnik, hogy arányaiban a vállalatcsoportok második kategóriáját jobban érinti a szóban forgó feltétel, mint az elsőt.

52. Másrészt a holland kormány a tárgyaláson elismerte, hogy a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (3) bekezdésének b) pontjában foglalt feltétel szinte *mindig* teljesül, ha a belső bank Hollandiában rendelkezik székhellyel. A kölcsön kamatköltségei ugyanis Hollandiában csak abban az elképzelt esetben adóznak 10%-nál alacsonyabb adómértékkel, ha a kölcsönt olyan alapítvány vagy egyesület nyújtja, amely nem folytat gazdasági tevékenységet. A tárgyaláson az X előadta, a holland kormány pedig megerősítette, hogy e kivételt soha nem alkalmazzák a C-hez hasonló belső kereskedelmi bankok tekintetében, és hogy a holland jogban nem létezik más kivétel. Így elenyésző azoknak a Hollandiában székhellyel rendelkező belső bankokkal rendelkező vállalatcsoportoknak az aránya, amelyek nem tudtak megfelelni ennek a feltételnek.

53. Másrészt a holland kormány elismeri, hogy a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (3) bekezdésének b) pontjában meghatározott feltétel nem teljesülne, ha a belső bank olyan tagállamban rendelkezne székhellyel, amely adókedvezményt biztosít az ilyen banknak. Észszerűen feltételezhető, hogy ilyen kedvezmények különböző változatai léteznek az Európai Unió 27 tagállamában. Ezen túlmenően a Bizottság – nem alaptalanul – megjegyzi, hogy noha valamennyi tagállam 10%-os mértékű általános vagy elméleti társasági adót vet ki, a tényleges adómérték gyakran alacsonyabb. Mindent egybevetve, a Hollandiától eltérő tagállamokban működő belső bankokkal rendelkező vállalatcsoportok kellően jelentős része hátrányos helyzetbe kerülhet.

54. Végezetül, nem győzött meg a spanyol kormány azon érve, hogy az ilyen eltérő bánásmódot mérsékeli a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (3) bekezdésének a) pontjában meghatározott vagylagos feltétel, amely lehetővé teszi az adóalany számára, hogy a csoporton belüli kölcsön kamatát levonja, ha alá tudja támasztani a szóban forgó kölcsön és az azzal összefüggő ügylet mögött álló gazdasági megfontolásokat. E rendelkezés ugyanis a kamatok levonása céljából olyan terhet ró e személyre, amelyet (gyakorlatilag) soha nem kellene viselnie, ha a kölcsönt nyújtó belső bank Hollandiában rendelkezne székhellyel (mivel – amint azt a fentiekben kifejtettem – ebben az esetben a 10a. cikk (3) bekezdésének b) pontjában foglalt feltétel szinte mindig teljesülne). Ez megerősíti a szóban forgó eltérő bánásmódot.

[18] Lásd analógia útján: Saugmandsgaard Øe főtanácsnok Gemeinsamer Betriebsrat Eurothermen Resort Bad Schallerbach ügyre vonatkozó indítványa (C-437/17, EU:C:2018:627, 24. pont).

C. Az ilyen korlátozás az EUMSZ 49. cikk alapján megengedhető

55. Ezzel együtt osztom a beavatkozó kormányok és a Bizottság azon álláspontját, miszerint a letelepedés szabadságának a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontjában foglalt korlátozása az EUMSZ 49. cikk alapján megengedhető. Amint azt a következő alszakaszokban kifejtem, az ilyen korlátozást ugyanis valamely közérdeken alapuló nyomós ok indokolja (1. alszakasz). Ezen túlmenően e korlátozás alkalmas az elérni kívánt cél megvalósításának biztosítására (2. alszakasz), és nem lépi túl az e cél eléréséhez szükséges mértéket (3. alszakasz).

1. A korlátozás indokolt

56. A beavatkozó kormányok és a Bizottság azt állítják, hogy a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontjában foglalt, a mozgás szabadságát érintő korlátozás az adókikerülés elleni küzdelemmel kapcsolatos indokokkal igazolható. E rendelkezés kifejezett célja az, hogy pontosan a valós gazdasági tartalmat nélkülöző, olyan tisztán mesterséges képződmények létrehozására irányuló magatartásokat akadályozza meg, amelyek a Hollandiában folytatott tevékenységből származó nyereség után általában fizetendő adó kijátszására irányulnak. A kérdést előterjesztő bíróság osztja ezt az álláspontot.

57. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az ilyen cél közérdeken alapuló nyomós oknak minősül az adózás területén.[19] Álláspontom szerint nem kétséges, hogy a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja valóban ezt a célt szolgálja, és így ilyen nyomós okkal igazolható.

58. A Bíróság az X és X ítéletében már tett ilyen megállapítást ugyanezen törvény olyan rendelkezésével kapcsolatban (de korábbi változatát illetően), amely lényegében azonos volt a 10a. cikk (1) bekezdésének c) pontjával. A két rendelkezés közötti egyedüli különbség abban állt, hogy a korábbi változat csak a belső szerkezetátalakításokra vonatkozott, míg a 10a. cikk (1) bekezdésének c) pontja a külső részesedésszerzésekre is kiterjed.[20] Az elérni kívánt cél azonban mindkét rendelkezés esetében ugyanaz. Amint azt a Bíróság az említett ítéletben megállapította, „annak megakadályozásáról van szó, hogy a csoport saját tőkéjét – mesterséges módon – az e csoporthoz tartozó holland vállalkozás által kölcsönzött tőkeként mutassák ki, és hogy e kölcsön kamatait levonhassák a Hollandiában adóköteles eredményből”,[21] miközben e kamatok egyébként (észszerű módon) nem adókötelesek. A csoporton belüli kölcsönkamat-levonás tilalmát kifejezetten megerősíti az a szabály, amely szerint a kölcsönkamatok levonhatók ugyanezen cikk (3) bekezdésének a) pontja alapján, ha a kölcsön és az azzal összefüggő jogügylet gazdasági szempontból indokolt.

[19] Lásd többek között: 2006. szeptember 12-i Cadbury Schweppes és Cadbury Schweppes Overseas ítélet (C-196/04, EU:C:2006:544, 51. és 55. pont).

[20] Lásd e fogalmak tekintetében a fenti 22. pontot.

[21] X és X ítélet, 48. pont.

2. A korlátozás megfelelő

59. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az a követelmény, amely szerint a letelepedés szabadsága valamennyi korlátozásának „megfelelőnek” kell lennie, két együttes feltételt foglal magában: a szóban forgó intézkedésnek egyrészt alkalmasnak kell lennie arra, hogy hozzájáruljon az elérni kívánt cél megvalósításához, másrészt pedig „azt koherensen és szisztematikusan kell végrehajtani”. [22]

60. Az, hogy a jelen ügy megfelel az első feltételnek, nem vitatott. A társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja annak előírásával, hogy az adóalany nem vonhatja le az adóköteles nyereségéből a csoporton belüli olyan kölcsön kamatát, amely a holland adóalap erodálására irányuló, egyértelműen mesterséges megállapodás(ok)(nak) (részének) tekinthető, meghiúsítja az ilyen megállapodásokat. Nyilvánvaló, hogy ez a szabályozás hozzájárul az elérni kívánt cél megvalósításához. [23]

61. Az X ezzel szemben vitatja, hogy a jelen ügy a második feltételnek is megfelel-e. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél azzal érvel, hogy a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja nem lép fel következetesen és szisztematikusan a mesterséges csoporton belüli kölcsönökkel szemben. Ha ugyanis az ilyen kölcsön kamataira a kölcsönt nyújtó vállalat székhelye szerinti tagállamban megfelelő adómérték vonatkozik, a Hollandiában székhellyel rendelkező kölcsönvevő vállalat abban az esetben is levonhatja e kamatokat (e törvény 10a. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján), ha a kölcsön és/vagy azzal összefüggő ügylet gazdaságilag nem indokolható.

62. Véleményem szerint az a tény, hogy a vitatott rendelkezések lehetővé teszik a csoporton belüli kölcsön kamatainak levonását az X által említett esetben, valójában összhangban áll a kitűzött céllal. Kétségtelen, hogy ebben az esetben az ilyen levonás engedélyezése az adóköteles nyereségnek Hollandiából a kölcsönt nyújtó vállalat székhelye szerinti tagállamba történő átcsoportosításával járhat. Mindazonáltal, ha e kamatra az utóbbi államban megfelelő adómérték vonatkozik, az adózás nem kerülhető el teljes mértékben. Így a szóban forgó esetben az adókikerülés elleni küzdelem nem indokolhatja e levonás megtagadását. [24]

3. A korlátozás szükséges

63. Véleményem szerint a holland jog vitatott rendelkezéseiben foglalt korlátozás nem lépi túl a jogszerű célja eléréséhez szükséges mértéket, mivel e rendelkezések alkalmazása az egyértelműen mesterséges megállapodásokra korlátozódik (a), és az ügylet ilyennek történő minősítéséből eredő következmények nem túlzott mértékűek (b).

a) A vitatott szabályok alkalmazása az egyértelműen mesterséges megállapodásokra korlátozódik

64. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint ahhoz, hogy a nemzeti rendelkezések szükségesnek minősüljenek az olyan egyértelműen mesterséges megállapodások megakadályozására vonatkozó célkitűzés szempontjából, amelyeket a nemzeti területen folytatott

[22] Lásd többek között: 2022. szeptember 7-i Cilevičs és társai ítélet (C-391/20, EU:C:2022:638, 74. és 75. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[23] Lásd analógia útján: Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation ítélet, 77. pont.

[24] Lásd analógia útján: 2002. december 12-i Lankhorst-Hohorst ítélet (C-324/00, EU:C:2002:749, 37. pont).

tevékenységből származó nyereség után általában fizetendő adó elkerülése érdekében dolgoztak ki, e rendelkezések alkalmazását – a jogszerű ügyletek figyelmen kívül hagyásával – az ilyen megállapodásokra kell korlátozni. [25]

65. Azt a kérdést, hogy a holland szabályozás megfelel-e ennek a követelménynek, a Bíróság az X és X ítéletében nyitva hagyta. A beavatkozó kormányok és a Bizottság mindazonáltal azt állítják, hogy ez a követelmény teljesül. A társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja ugyanis csak azokra az ügyletekre vonatkozik, amelyeknek nincs kapcsolatuk a gazdasági valósággal, ha a csoporton belüli kölcsönöket holland adóköteles vállalkozástól veszik fel kizárólag (vagy főként) azzal a céllal, hogy e vállalkozás adóköteles nyereségéből levonható tartozás keletkezzen, és ezáltal a holland adóalapot erodálják. Ezzel szemben, ha a kölcsönt és az azzal összefüggő ügyletet túlnyomórészt megalapozott kereskedelmi okok támasztják alá, e törvény 10a. cikke (3) bekezdésének a) pontja szerint e rendelkezés nem alkalmazható.

66. Az X nem ért egyet ezzel. Véleménye szerint a Lexel ítéletben ezzel ellentétes következtetésre jutottak. Ebben az ügyben a Bíróság a társasági adóra vonatkozó svéd szabályoknak, különösen a kamatkiadások levonására vonatkozó rendelkezéseknek az EUMSZ 49. cikkel való összeegyeztethetőségét vizsgálta. A holland szabályozáshoz hasonlóan e rendelkezések lényegében kimondták, hogy az ilyen levonás kivételesen nem megengedett, ha az adóalany a szóban forgó kölcsönt kapcsolt vállalkozástól vette fel, kivéve, ha bizonyítják, hogy a kölcsön főként üzleti okból merült fel, és így nem csak azért vették fel, hogy levonható tartozás keletkezzen. A svéd kormány is azzal érvelt ebben az ügyben, hogy e rendelkezések célja az egyértelműen mesterséges megállapodások megakadályozása, amelyeket a belföldön folytatott tevékenységből származó nyereség után általában fizetendő adó kijátszása érdekében dolgoztak ki. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a svéd rendelkezéseket nem igazolhatják ezek az indokok, mivel álláspontja szerint alkalmazásuk nem korlátozódik az ilyen megállapodásokra. A Bíróság ezzel kapcsolatban a következőkre állapította meg:

„53. Ugyanis, amint azt lényegében [a svéd adóhatóságok] a tárgyaláson [elismerték], [a levonási jog alóli] kivétel a polgári jogi ügyletekből eredő adósságokra, és nem kizárólag a mesterséges megállapodásokra vonatkozik. Így a szóban forgó ügylet céljainak [ezen adóhatóságok] általi értékelésétől függően a kivétel hatálya alá tartozhatnak a szokásos piaci körülmények között, vagyis a független társaságok között alkalmazottakhoz hasonló feltételek mellett kötött ügyletek is.

54. Másként fogalmazva, a szóban forgó ügylet fiktív jellege nem minősül meghatározó feltételnek a levonási jog megtagadásához, mivel az érintett társaság azon szándéka, hogy – elsősorban adózási okokból – adósságot vállaljon, elegendő a levonási jog megtagadásának igazolásához. […]

[…]

56. Meg kell állapítani, hogy a [levonási jog alóli] kivétel a teljesen a piaci verseny feltételei mellett megkötött ügyleteket is a hatálya alá vonhat, amelyek következésképpen nem minősülnek a belföldön folytatott tevékenységből származó nyereség után általában fizetendő adó kijátszására irányuló, egyértelműen mesterséges vagy fiktív megállapodásoknak.”

[25] Lásd: Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation ítélet, 79. pont.

67. Az X álláspontja szerint ebből az következik, hogy a nemzeti adóhatóság nem tekintheti a csoporton belüli kölcsönt (vagy annak részét képező ügyletsorozatot) egyértelműen mesterséges megállapodásnak, és nem tagadhatja meg ezen az alapon a kamatok levonását pusztán azért, mert e kölcsönt adóügyi okokból vették fel. Ez egy csoport szempontjából teljesen jogos lenne. Az ilyen kölcsön csak akkor és annyiban lenne mesterséges, ha és amennyiben a kölcsönvevő vállalat által a kölcsönadó vállalat részére fizetett kamat meghaladja azt a kamatot, amelyben e vállalatok a piaci verseny feltételei mellett állapodtak volna meg, azaz ha az alkalmazandó kamatláb magasabb, mint az a piaci kamatláb, amelyben e vállalatok megállapodtak volna, ha nem ugyanazon csoport részét képeznék. Ezzel szemben, ha az ilyen kölcsönt a piaci verseny feltételei mellett nyújtják, akkor – függetlenül annak céljától – nem tekinthető mesterségesnek. Ez a helyzet az X és az F közötti kölcsönök esetében. [26]

68. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél álláspontja szerint a kamatok levonása azonban nemcsak a túlzott mértékű kamatlábbal rendelkező kölcsönökkel kapcsolatban tagadható meg (amelyek – amint azt a fentiekben említettem – mesterségesek), hanem az olyan kölcsönökkel kapcsolatban is, amelyekre a szokásosan alkalmazott piaci kamatláb alkalmazandó (és amelyek emiatt nem tekinthetők mesterségesnek), mivel a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja és (3) bekezdése tévesen a csoporton belüli kölcsön nyújtásának céljára (legyen az adókikerülés vagy kereskedelmi indok) helyezi a hangsúlyt az e kölcsönre vonatkozó feltételek helyett. Ezért, akárcsak a Lexel ítélet alapjául szolgáló ügyben, e rendelkezések hatálya nem korlátozódik az egyértelműen mesterséges megállapodásokra, hanem a jogszerű ügyletekre is kiterjed.

69. Ez a vita áll a kérdést előterjesztő bíróság első kérdésének középpontjában. Nyilvánvalóan nem lehet megállapítani, hogy a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja csak az „egyértelműen mesterséges megállapodásokra” alkalmazandó, ha e fogalomnak a jelentése vitatott. Ugyanilyen egyértelmű, hogy egyrészről a beavatkozó kormányok és a Bizottság, másrészről az X nagyon eltérő megközelítést javasol e tekintetben. Az első megközelítés abból indul ki, hogy a kölcsön felvételének *céljára* kell összpontosítani. A második megközelítés csak az e kölcsönre alkalmazandó *feltételekre* összpontosít. Az első megközelítés lényegesen nagyobb mozgásteret biztosít a holland adóhatóságoknak, mint a második, amely viszont nagyobb biztonságot nyújt az adófizetőknek. [27] Az első megközelítés szerint a nemzeti adóhatóság a csoporton belüli kölcsönt „egyértelműen mesterséges megállapodásnak” (vagy ilyen „megállapodás” részének) minősítheti, és ezen az alapon – függetlenül a kölcsönre alkalmazandó feltételektől – megtagadhatja a kamatok levonását, ha azt főként adóelőny elérése céljából vették fel. A második megközelítés szerint a csoporton belüli kölcsönre nem vonatkoznak az ilyen következmények, amíg a feltételei, beleértve a kamatlábat is, úgymond „szokásos jellegűek”, még abban az esetben is, ha azt adózási szempontból vették fel.

70. Ebben a szakaszban szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy noha a beavatkozó kormányok és a Bizottság beadványaik jelentős részében annak kifejtésével foglalkoztak, hogy „megközelítésük” nem ellentétes a Lexel ítélettel, mivel i. a jelen ügyet meg kell különböztetni attól az ügytől, amely ezen ítélet alapjául szolgált és/vagy ii. ezen ítélet nem értelmezhető az X által javasolt módon, engem nem győztek meg ezek a magyarázatok. A fenti 66. pontból

[26] Az X véleménye szerint ezt bizonyítja az a tény, hogy független kereskedelmi bank ugyanilyen feltételekkel kínált kölcsönt.

[27] Lásd e tekintetben az alábbi 80. és 87. pontot.

következik, hogy a holland jog vitatott rendelkezései minden lényeges szempontból[28] feltűnő hasonlóságot mutatnak a Lexel ítélet tárgyát képező szabályokkal. E szabályok ugyanis azonos célt szolgálnak: kizárólag (vagy főként) adóelőny elérése érdekében felvett csoporton belüli kölcsönök. Az általános kérdés tehát ugyanaz: hogy az ilyen kölcsön „egyértelműen mesterséges megállapodásnak” (vagy ilyen „megállapodás” részének) tekinthető-e, és azt az adóhatóságok ilyennek minősítik-e, és ha igen, milyen mértékben. Ezenfelül a Lexel ítélet nem homályos és nem is többértelmű, így e kérdést illetően különböző értelmezésekre ad lehetőséget. Véleményem szerint ezen ítélet csak úgy értelmezhető, ahogyan azt az X értelmezte.[29] A Bíróság ugyanis úgy ítélte meg, hogy a kölcsön felvételének célja nem releváns, és ehelyett különbséget tett a piaci verseny feltételei mellett felvett kölcsönök (amelyeket valódiaknak tekintett) és a nem ilyen alapon felvett kölcsönök (amelyeket mesterségesnek tekintett) között. Ezért az egyedüli fennmaradó kérdés az, hogy a Bíróságnak a jelen ügyben meg kell-e erősítenie a Lexel ítéletet, vagy el kell-e térnie attól.

71. Véleményem szerint a beavatkozó kormányok és a Bizottság által javasolt megközelítés a helyes. Következésképpen arra kérem a Bíróságot, hogy vizsgálja felül a Lexel ítéletében a szóban forgó kérdést illetően alkalmazott megközelítését.

72. Az EUMSZ 49. cikkben biztosított letelepedési szabadsága meglehetősen széles körű lehetőséget kínál az adóoptimalizálásra. A Bíróság több alkalommal is kimondta, hogy a cégcsoport európai társaságai jogszerűen élhetnek e szabadsággal, hogy leányvállalatokat hozzanak létre a tagállamokban annak érdekében, hogy kedvező adórendszert alkalmazzanak rájuk.[30] Így, ahogy azt X állítja, az A jogszerűen dönthetett úgy, hogy éppen e célból hozza létre a csoportjának belső bankját, a C-t Belgiumban. Hasonlóképpen, a C is nyújthat kölcsönöket a csoport más tagállamokban, például Hollandiában székhellyel rendelkező más vállalatai, például az X részére. A határokon átnyúló, csoporton belüli kölcsönök önmagukban nem kifogásolhatóak.[31] Természetesen az ilyen kölcsön a kölcsönvevő vállalat társasági adóalapjának csökkentését eredményezheti a székhelye szerinti tagállamban. Azáltal ugyanis, hogy e vállalat az adóköteles nyereségéből levonja e kölcsön kamatát, csökkenti az e tagállammal szembeni adókötelezettségét. Valójában a kölcsönvevő vállalat által elért nyereség egy része kamatterhek formájában a székhelye szerinti tagállamból a kölcsönadó vállalat székhelye szerinti tagállamba csoportosul át. Ezt azonban a tagállamoknak főszabály szerint el kell fogadniuk egy olyan integrált, egységes piacon, mint amilyen az Európai Unió belső piaca.

73. Mindazonáltal a Bíróság e tekintetben egyértelmű korlátot állapított meg. Általános jogelv, hogy az uniós jogra, ideértve a letelepedés szabadságát is, nem lehet visszaélésszerűen hivatkozni. Az „egyértelműen mesterséges megállapodások” fogalmát ennek fényében kell értelmezni. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint visszaélésszerűnek minősül, ha a különböző tagállamokban székhellyel rendelkező gazdasági szereplők „mesterséges, gazdasági és

[28] Először is, a beavatkozó kormányok és a Bizottság hangsúlyozzák, hogy a svéd szabályozás egyértelműen a tisztán belső és határokon átnyúló helyzetekre vonatkozott, míg a holland szabályok nem (lásd jelen indítvány B. szakaszát). Ez a különbség azonban az „egyértelműen mesterséges megállapodások” fogalmának értelmezése szempontjából irreleváns. Másodszor, a Bizottság kifejti, hogy az említett ítélet alapjául szolgáló ügyben mind azon belső szerkezetátalakításnak, amelyhez a szóban forgó kölcsönöket felvették, mind maguknak a kölcsönöknek az alapjául valódi kereskedelmi okok szolgáltak, és csak a kölcsönökre alkalmazandó feltételek voltak mesterségesek. Nem vagyok biztos abban, hogy valóban ez volt a helyzet, mindenesetre a Bíróság a Lexel ítéletben érvelését általánosan fogalmazta meg, amely így nem kapcsolódott az ügy konkrét tényállásához.

[29] Lásd ugyanezen értelmezést: van der Weijden, M., „ECJ Lexel AB Decision Casts a Shadow Over Dutch Interest Limitation Provision”, European Tax Blog, 2021. június 21.; és Garcia Prats, G. és társai, „Opinion Statement ECJ-TF 1/2021 on the ECJ Decision of 20 January 2021 in Lexel AB (Case C-484/19) Concerning the Application of the Swedish Interest Deductibility Rules (30 June 2021)”, European Taxation, 61. kötet, 6. szám, 2021.

[30] Lásd többek között: 2006. szeptember 12-i Cadbury Schweppes és Cadbury Schweppes Overseas ítélet (C-196/04, EU:C:2006:544, 34–38. pont).

[31] Lásd: Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation ítélet, 73. pont.

kereskedelmi indokot nélkülöző” (vagy másként fogalmazva „valós gazdasági tartalmat nélkülöző”) ügyleteket valósítanak meg, és így csak formálisan teljesítik az adóelőny megszerzésének feltételeit, „abból az alapvető célból, hogy [ehhez az] előnyhöz jussanak”. [32]

74. Ezen túlmenően a Bíróság az X (Harmadik országban letelepedett közvetítő társaságok) ítéletében [33] az EUMSZ 63. cikkben biztosított tőke szabad mozgása tekintettel megállapította, hogy „a tagállamban fennálló adófizetési kötelezettség alóli mentesülés vagy e tagállamban valamely adóelőny jogellenes megszerzése érdekében megkövetelt feltételek mesterséges megteremtése a határokon átnyúló tőkemozgások vonatkozásában számos eltérő formában valósulhat meg”. Ebben az összefüggésben a Bíróság megállapította, hogy az „egyértelműen mesterséges megállapodás” fogalma alkalmas arra, hogy magában foglaljon „minden olyan struktúrát, amelynek fő vagy egyik fő célja, hogy a valamely tagállam területén folytatott tevékenységből származó nyereséget mesterséges módon alacsony adómértéket alkalmazó [másik országba] csoportosítsák át.”

75. Véleményem szerint ez az értelmezés ugyanúgy érvényes a letelepedés szabadságának körébe tartozó csoporton belüli ügyletek tekintetében. Ez az értelmezés ugyanis tökéletesen megfelel a fenti 73. pontban adott magyarázatnak. Ezenfelül a csoporton belüli ügyletekre vonatkozó nemzeti szabályozás – mint például a vitatott holland szabályozás – tekintetében a tőke szabad mozgása és a letelepedés szabadsága elválaszthatatlanul összekapcsolódik. A letelepedés szabadságának korlátozását jelenti, ha a tőke nem mozoghat szabadon az ugyanazon csoporthoz tartozó társaságok között. Így e szabályok elméletileg bármelyik alapvető szabadság alapján felülvizsgálhatók. Ennélfogva nincs ok arra, hogy az alkalmazandó szabadságtól függően eltérő kritériumok alkalmazására kerüljön sor.

76. Összefoglalva, amint azt a beavatkozó kormányok és a Bizottság állítja, annak megállapítása érdekében, hogy a csoporton belüli kölcsön „egyértelműen mesterséges megállapodásnak” minősül-e (vagy annak részét képezi-e), az érintett gazdasági szereplők által követett *cél* a meghatározó. A csoporton belüli kölcsön akkor tekinthető ilyen „megállapodásnak”, ha az ügyletet kizárólag (vagy főként) adóelőny elérésének *céljából* valósították meg (mint például a kölcsön kamatainak az adóköteles nyereségből való levonása), amit az a tény bizonyít, hogy az ügylet egyébként gazdasági és/vagy kereskedelmi indokot nélkülöz (vagy másként fogalmazva „valós gazdasági tartalmat nélkülöz”). Annak meghatározásához, hogy ez a helyzet áll-e fenn, az ügy valamennyi releváns elemének és körülményének átfogó értékelése szükséges. [34]

77. Amint azt a holland kormány megjegyzi, és amint arra a Bíróság a Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation ítéletében [35] utalt, e tekintetben két forgatókönyv különböztethető meg.

78. Egyrészt a megalapozott gazdasági és/vagy kereskedelmi okokból felvett csoporton belüli kölcsön tartalmazhat olyan különleges feltételeket, amelyek a „valós gazdasági tartalmat nélkülözik”. Az egyébként jogszerű ügylet esetében a felek túlzottan magas kamatlábat állapíthatnak meg (mesterségesen, mivel a csoport végső soron saját magának fizeti meg ezt a kamatot) azzal a céllal, hogy a kölcsönvevő vállalat székhelye szerinti tagállamban ennek megfelelően emelt összegű adójogi levonást érvényesítsen. A szokásos piaci ár elve (vagyis az,

[32] Lásd többek között: 2019. február 26-i N Luxembourg 1 és társai ítélet (C-115/16, C-118/16, C-119/16 és C-299/16, EU:C:2019:134, 96., 124. és 125. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Lásd továbbá: 2023. december 21-i BMW Bank és társai ítélet (C-38/21, C-47/21 és C-232/21, EU:C:2023:1014, 282. és 283. pont).

[33] A 2019. február 26-i ítélet (C-135/17, EU:C:2019:136, 84. pont).

[34] Lásd ez utóbbi szempont tekintetében: 2019. február 26-i N Luxembourg 1 és társai ítélet (C-115/16, C-118/16, C-119/16 és C-299/16, EU:C:2019:134, 125. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[35] 81. pont.

hogy független vállalatok hasonló körülmények között azonos feltételekről állapodtak volna-e meg) objektív viszonyítási alapként szolgál annak megállapítására, hogy valóban ez a helyzet áll-e fenn. [36]

79. Másrészt a kapcsolt vállalkozások olyan kölcsönt is felvehetnek, amely összességében nélkülözi a gazdasági és/vagy kereskedelmi indokot, azzal az egyedüli (vagy fő) céllal, hogy a kölcsönvevő vállalat székhelyén kamatjövedelmet érjenek el. Ellentétben azzal, amit a Bíróság Lexel ítéletének 54. pontjában megállapított, és a fenti 76. pontban foglaltak szerint ez az indíték, amelyet az indokolás hiánya bizonyít, döntő szempont. Éppen ezért az ilyen kölcsönt „egyértelműen mesterségesnek” kell tekinteni. Ezzel szemben irreleváns szempont az, hogy az e kölcsönre alkalmazandó feltételek megfelelnek-e azoknak, amelyekről hasonló körülmények között nem kapcsolt vállalkozások állapodtak volna meg. Amint a holland kormány állítja, az ilyen kölcsön nem tekinthető úgy, hogy „gazdasági valóságot tükröz”, pusztán azért, mert az alkalmazandó kamatlábat piaci alapon állapítják meg. E kölcsön ugyanis „valós gazdasági tartalmat nélkülöz”, mivel a vállalatok közötti viszony és az elérni kívánt adóelőny nélkül azt soha nem vették volna fel. [37] Pontosan az ilyen mesterségesen létrehozott adósságokra irányul a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja.

80. Amint azt a beavatkozó kormányok és a Bizottság megjegyzi, ha a gazdasági és/vagy kereskedelmi indokot nélkülöző csoporton belüli ügyletek soha nem tekinthetők „egyértelműen mesterséges megállapodásoknak”, amennyiben azokat a szokásos piaci körülmények között kötik meg, az komolyan akadályozhatná a nemzeti adóhatóságokat a visszaélésszerű adókikerülés elleni küzdelemben. A szokásos piaci ár elve gyakorlatilag a multinacionális csoportok számára nem kívánt „menedékhellyé” válna. E csoportok éles eszű adótanácsadói szabadon kitalálhatnak mindenféle bonyolult konstrukciót, amelynek egyetlen célja, hogy a társaság társaságiadó-kötelezettségét egyik tagállamban csökkentse, nyereségét pedig egy másik, alacsonyabb adómértéket alkalmazó államba csoportosítsa át. Amíg e tanácsadók e megállapodásokban ügyesen a piacon szokásosnak megfelelő feltételeket határoznak meg, addig azok „immunisak” az adóhatóságok ellenintézkedéseivel szemben. [38]

81. Ez annál kevésbé lenne kívánatos, mivel a nemzeti adóhatóságoknak az uniós joggal való visszaélés tilalmának általános elve értelmében nem csupán joguk, hanem kötelességük is az adóelőnyök „egyértelműen mesterséges megállapodások” révén történő elérését megakadályozni. Az adókikerülés elleni hatékony intézkedések nemcsak a tagállamok azon szuverén jogának biztosításához elengedhetetlenek, hogy a területükön keletkezett jövedelmeket és nyereségeket megadóztassák, hanem általában véve a belső piac működéséhez is. A visszaélésszerű adókikerülés a versenyfeltételek torzításával veszélyeztethetik a gazdasági kohéziót, valamint a belső piac megfelelő működését. [39]

82. Valójában a multinacionális csoportok adóalap-erózióra és a nyereség-átcsoportosításra irányuló stratégiáinak a tagállamok államkincstárára és a belső piac működésére gyakorolt növekvő hatása késztette az Európai Uniót arra, hogy foglalkozzon ezzel a kérdéssel. Az uniós jogalkotó e tekintetben különböző intézkedéseket fogadott el, többek között a belső piac működését közvetlenül érintő adókikerülési gyakorlatok elleni szabályok megállapításáról szóló

[36] Lásd ebben az értelemben: 2010. január 21-i SGI-ítélet (C-311/08, EU:C:2010:26, 58. és 71. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Lásd még: a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) által kidolgozott, a jövedelem és a vagyon adóztatásáról szóló modellegyezmény 9. cikke.

[37] Lásd e tekintetben: Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation, 81. pont.

[38] Véleményem szerint a szokásos piaci ár elve arra irányul, hogy elkerülhető legyen az indokolt gazdasági ügyletek nem megfelelő adózási célú manipulálása. Ezen elv nem alkalmazható olyan ügyletek jogszerűvé tételére, amelyek eleve nem voltak gazdaságilag indokoltak.

[39] Lásd: 2019. február 26-i N Luxembourg 1 és társai ítélet (C-115/16, C-118/16, C-119/16 és C-299/16, EU:C:2019:134, 107. pont).

(EU) 2016/1164 tanácsi irányelvet[40] (a továbbiakban: adókikerülés elleni irányelv).[41] Az említett irányelv 6. cikke „visszaélés elleni általános szabályt” tartalmaz, amelyet a Bíróság fenti 73. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatának fényében fogalmaztak meg, és amelyet ennek megfelelően kell értelmezni.[42] Ha a nemzeti adóhatóságok nem tekinthetik „egyértelműen mesterséges megállapodásnak” a gazdasági és/vagy kereskedelmi indokot nélkülöző csoporton belüli ügyleteket, amennyiben azokat a piaci verseny feltételei mellett hajtják végre, akkor ez a politika sérülne. Ezenkívül a szóban forgó „visszaélés elleni szabály” elveszítené hatékonyságának jelentős részét. Jelentős számú olyan ügylet, amely „nem valós gazdasági tartalmat tükröző, tényleges kereskedelmi okokból” jött létre, hanem „fő célja […] adóelőny megszerzése” (e rendelkezés megfogalmazásával élve), nem esne e szabály hatálya alá.

83. A fentiekben kifejtett okokból úgy vélem, hogy a Bíróságnak a jelen ügyben el kell térnie a Lexel ítélet 53., 54. és 56. pontjától.[43] A csoporton belüli kölcsönök, amelyeket minden érvényes kereskedelmi és/vagy gazdasági indok nélkül, kizárólag (vagy főként) azzal a céllal nyújtanak, hogy a kölcsönvevő vállalat székhelyén levonható adósság keletkezzen, „egyértelműen mesterséges megállapodásoknak” minősülnek, függetlenül attól, hogy azokat a piaci verseny feltételei mellett hajtják-e végre vagy sem. Az ilyen kölcsönökre irányuló nemzeti rendelkezéseket e „megállapodások” megelőzésére irányuló célkitűzés fényében szükségesnek kell tekinteni.

84. Ennek tisztázását követően az X által a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdése c) pontjának hatályával kapcsolatban felhozott néhány utolsó érvet kell még megvizsgálni.

85. Az X először is azt állítja, hogy a holland adóhatóságok e rendelkezést a csoporton belüli ügyletek nem megfelelően meghatározott körére alkalmazhatják, mivel annak hatálya homályosan és félreérthetően megfogalmazott feltételtől függ, nevezetesen attól, hogy a kölcsön és az azzal összefüggő jogügylet „túlnyomórészt gazdasági megfontolásokon alapul-e” vagy sem (e törvény 10a. cikke (3) bekezdésének a) pontja szerint). Emiatt a vitatott holland szabályozás nem felel meg a jogbiztonság elvének, mivel a vállalatok nem láthatták kellő pontossággal előre, hogy az adóhatóság mely ügyleteket tekinthet visszaélésszerűnek.

86. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a jogbiztonság elve különösen azt követeli meg, hogy a jogszabályok egyértelműek, pontosak és hatásaikat illetően előre láthatók legyenek, különösen olyankor, amikor a magánszemélyekre és vállalkozásokra nézve kedvezőtlen következményeik lehetnek.[44]

[40] 2016. július 12-i irányelv (HL 2016. L 193., 1. o.; helyesbítés: HL 2018. L 48., 44. o.).

[41] Lásd még: a 2011/16/EU irányelvnek az adatszolgáltatási kötelezettség alá tartozó, határokon átnyúló konstrukciókkal kapcsolatosan az adózás területére vonatkozó kötelező automatikus információcsere tekintetében történő módosításáról szóló, 2018. május 25-i (EU) 2018/822 tanácsi irányelvvel (HL 2018. L 139., 1. o.; helyesbítés: HL 2019. L 31., 108. o.) módosított, az adózás területén történő közigazgatási együttműködésről és a 77/799/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. február 15-i 2011/16/EU tanácsi irányelvet (HL 2011. L 64., 1. o.; helyesbítés: HL 2019. L 31., 108. o.).

[42] Megjegyzem, hogy az adóelkerülés elleni irányelv *ratione temporis* nem alkalmazható az alapügyben. Az említett irányelv rendelkezéseit ugyanis 2019. január 1-jétől kell alkalmazni. A jelen ügy tényállása az említett időpontot megelőzően valósult meg.

[43] Megértem, hogy a Bíróság nehéz helyzetben találná magát, ha egyetértene az értékelésemmel. A Lexel ítéletet öt bíróból álló tanács hozta, ahogyan a jelen ügyben hozott ítéletet is. Mindazonáltal, mivel a Lexel ítélet szóban forgó pontjai nem tükrözik az „egyértelműen mesterséges megállapodás” és joggal való visszaélés fogalmainak a nagytanács által a Lexel ítélet előtt és után hozott határozatokat is magában foglaló (lásd a fenti 73. és 74. pontot) általános ítélkezési irányvonalnak megfelelő megközelítését, úgy tekinthető, hogy ezt az ítéletet hallgatólagosan már felülbírálták. A Bíróságnak nincs szüksége a nagytanács felhatalmazására ahhoz, hogy ezt a tényt a jelen ügyben megerősítse.

[44] Lásd többek között: 2015. június 11-i Berlington Hungary és társai ítélet (C-98/14, EU:C:2015:386, 74., 76. és 77. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

87. Ebben a tekintetben megjegyezném, hogy a vitatott holland szabály hasonlóan van megfogalmazva, mint a nemzeti jogban és az uniós jogban található más visszaélés elleni szabályok. Különösképpen, az adókikerülés elleni irányelv 6. cikkében meghatározott „visszaélés elleni általános szabálynak” adott ügyletre való alkalmazása hasonlóképpen attól függ, hogy az ügyletet „valós gazdasági tartalmat tükröző, tényleges kereskedelmi okokból” hajtották-e végre, és „fő célja […] [nem] adóelőny megszerzése[-e]”. Kétségtelen, hogy ezek nyitott fogalmak, amelyek természetüknél fogva bizonyos fokú bizonytalanságot eredményeznek a hatályukat illetően. Továbbá, amint azt a fenti 76. pontban jeleztem, annak megállapításához, hogy az ilyen feltételek adott esetben teljesülnek-e, a tényeket és körülményeket eseti jelleggel, átfogóan kell értékelni, ami szintén bizonyos fokú bizonytalansághoz vezet.

88. Mindazonáltal ez a bizonytalansági fok elkerülhetetlen és elfogadható mellékhatása az ilyen visszaélés elleni rendelkezéseknek. Amint azt Kokott főtanácsnok az SGI-ügyre vonatkozó indítványában [45] megjegyezte, „a visszaélésszerű gyakorlattal szembeni küzdelmet szolgáló rendelkezéseknek ugyanis szükségszerűen bizonytalan jogi fogalmakat kell tartalmazniuk ahhoz, hogy hatályuk minél több lehetséges – az adóelkerülés céljából létrehozott – képződményre kiterjedjen.” Ezenfelül e rendelkezések célja a jogszerűnek színlelt és ezért nehezen értelmezhető magatartás elleni fellépés.

89. Ebből nem következik, hogy az ilyen szabályozás alkalmazása teljesen az adóhatóságok mérlegelési jogkörébe tartozik, ami kiszámíthatatlanná teszi annak hatásait. Amint arra a kérdést előterjesztő bíróság és a holland kormány is rámutat, objektív és ellenőrizhető elemek alapján kell megállapítani, hogy adott szabályozás „egyértelműen mesterségesnek” minősül-e. [46]

90. Amint azt a fenti 79. pontban jeleztem, a döntő kérdés az, hogy a vállalatok közötti kapcsolat és az elérni kívánt adóelőny nélkül a szóban forgó csoporton belüli kölcsönt soha nem vették volna-e fel. Az ilyen vizsgálat alapján elvégzendő elemzés típusa kellően világos. A releváns tények és körülmények értékelése magában foglalja azon megállapodás általános szerkezetének és nyilvánvaló céljának a vizsgálatát, amelynek a kölcsön részét képezi. Amint arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, a kérdések lényegében a következők: ha az adóelőny nem állt volna fenn, az érintett adóalanynak érdeke lett volna-e a szóban forgó megállapodás megkötése? A megállapodás felépítése a kitűzött célját tekintve túlságosan összetettnek tűnik-e, és különösen olyan lépéseket tartalmaz-e, amelyek (ha nem gyakorolnának hatást az adókötelezettségre) szükségtelennek tűnnek? Ezek olyan kérdések, amelyek megválaszolása nem okoz gondot az adószakértők és a multinacionális vállalatcsoportok számára, akik, illetve amelyek ennek megfelelően szabályozhatják magatartásukat. [47]

91. Az alapügyben a kérdést előterjesztő bíróság és a holland kormány kifejti, hogy míg a külső vállalkozásban való részesedésszerzés és kölcsönnek e célból az adóalany által kapcsolt vállalkozástól való felvétele általában a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (3) bekezdésének a) pontja értelmében úgy tekinthető, hogy „túlnyomórészt gazdasági megfontolásokon alapul”, az F-nek az X általi megszerzését magában foglaló megállapodást összetett jellege és a (látszólag) szükségtelen lépések miatt „teljesen mesterségesnek" tekintették. Emlékeztetek arra, hogy e lépések a következők voltak: i. az A saját pénzeszközeinek átirányítása a C részére; ii. ezt követően e pénzeszközöknek az X részére nyújtott kölcsönné való átalakítása; iii. az F-nek az X

[45] Kokott főtanácsnok SGI-ügyre vonatkozó indítványa (C-311/08, EU:C:2009:545, 70. pont).

[46] Lásd e követelmény tekintetében: 2010. január 21-i SGI-ítélet (C-311/08, EU:C:2010:26, 71. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[47] Lásd analógia útján: a Belgian Association of Tax Lawyer és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-623/22, 93–103. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

általi megszerzése; valamint iv. az F és az X részvételével egyetlen adózási egység létrehozása annak érdekében, hogy az X által a C részére fizetett kamatterhek levonhatók legyenek az F által Hollandiában elért adóköteles nyereségből.[48]

92. Különösen az a tény, hogy az X részére nyújtott kölcsönt az A-tól „átirányított" pénzeszközökből nyújtották, első látásra az egész megállapodást megkérdőjelezi. Felveti a kérdést, hogy valóban szükség volt-e erre a kölcsönre, és hogy miért az A helyett az X szerezte meg az F-et. A Bizottság azt állítja, hogy a gazdasági valóságot tükröző kontrafaktuális forgatókönyv szerint az F-et az A szerezte volna meg, és ezáltal kevesebb lépést foglalt volna magában ez a részesedésszerzés. E forgatókönyv szerint azonban az X az általa és az F által Hollandiában elért nyereség tekintetében osztalékot fizetne az A részére, ez a osztalékfizetés azonban nem járna a hollandiai társaságiadó-kötelezettség csökkentésével. Ezzel szemben azon megállapodás alapján, amely szerint az F-et az X az A-tól átirányított pénzeszközökkel a C által nyújtott kölcsön révén szerezte meg, e két vállalat adókötelezettsége e tagállamban csaknem nullára csökkent. mivel az X levonta e kölcsön kamatát az általa és az F által Hollandiában elért adóköteles nyereségből.[49]

93. Ilyen helyzetben a kérdést előterjesztő bíróság és a holland kormány kiemeli, hogy az adóalanynak kell hitelt érdemlően igazolnia a megállapodás lépéseit alátámasztó gazdasági és/vagy kereskedelmi okokat, és különösen a kölcsönadott pénzeszközök „átirányítását". A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az adóalanynak – anélkül, hogy túlzott mértékű adminisztrációs terhek hárulnának rá – megfelelő lehetőséggel kell rendelkeznie arra, hogy e tekintetben bizonyítékot szolgáltasson.[50] Továbbá, ha az adóhatóság az adóalany által adott magyarázatok és bizonyítékok fényében továbbra is mesterségesnek tekinti a megállapodást, az adóalany bíróság előtt megtámadhatja e hatóságok határozatát. Az X-nek egyszerűen nem sikerült ilyen bizonyítékot szolgáltatnia az alapügyben, a nemzeti bíróságok pedig megerősítették az adóhatóság határozatát.

94. Az X azt válaszolta, hogy a holland adóhatóságok és bíróságok gyakorlatában nem világos, hogy a pénzeszközök ilyen „átirányításának" igazolása érdekében milyen gazdasági és/vagy kereskedelmi okokra lehet érvényesen hivatkozni. Eddig a magyarázatokat minden esetben elutasították. Ezenfelül e hatóságok és bíróságok e tekintetben nem veszik figyelembe a szóban forgó csoport szerkezetére vonatkozó megfontolásokat, mint például azt, hogy a kölcsönt nyújtó vállalat általában (mint a jelen ügyben a C) kulcsszerepet játszik e csoport finanszírozásában.[51]

95. Véleményem szerint mindig lesznek szürke zónák az olyan visszaélés elleni szabály alkalmazását illetően, mint a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja. E szabály nem lesz ezáltal összeegyeztethetetlen a jogbiztonság elvével. A jelen ügyben az adóhatóságok és a holland bíróságok gyakorlata fokozatosan pontosítja az X által kiemelt kérdést. E tekintetben annak megállapításra szorítkozom, hogy annak értékelésekor, hogy valamely megállapodás mesterségesnek vagy gazdaságilag indokoltnak tekinthető-e, az adóhatóságoknak

[48] Lásd a fenti 8–10. pontot.

[49] Lásd a fenti 10. pontot.

[50] Lásd többek között: 2010. január 21-i SGI-ítélet (C-311/08, EU:C:2010:26, 71. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[51] Az X kifejti, hogy az A csoportjának a szerkezetére tekintettel a szóban forgó megállapodást gazdaságilag indokoltnak kellett volna tekinteni. A csoport általános finanszírozását ugyanis a C székhelyén központosítják (lásd a fenti 7. pontot), amely erre a célra elkülönített jelentős létszámú személyzettel és jelentős eszközállománnyal rendelkezik. Ez az oka annak, hogy az F megszerzését az a C által nyújtott kölcsön révén valósították meg. Az A rendszeresen utal át pénzeszközöket a C-nek, egyszerűen azért, mert az utóbbinak feladatai ellátásához tőkére van szüksége.

és a bíróságoknak minden érvényes gazdasági okot figyelembe kell venniük, beleértve a pénzügyi okokat is.[52] Nem zárható ki, hogy az X által felhozott ok ilyennek minősül. Ezt a kérdést előterjesztő bíróságnak kell értékelnie.

96. Másodszor, az X vitatja a bizonyítási tehernek a holland jog vitatott rendelkezései szerinti megosztását. Különösen a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél azt állítja, hogy a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja visszaélésre vonatkozó általános vélelmet vezet be, amely meghaladja a kitűzött cél eléréséhez szükséges mértéket.[53] A holland adóhatóságok e rendelkezés alapján megtagadhatják, hogy az adóalanyok a csoporton belüli kölcsön után fizetett kamatokat levonják anélkül, hogy a visszaélést akár *prima facie* bizonyítékokkal is alá kellene támasztaniuk, miközben e törvény 10a. cikke (3) bekezdésének a) pontja alapján az adóelőny megszerzése érdekében az adóalanyra hárul annak bizonyítása, hogy a kölcsön és az azzal összefüggő jogügylet túlnyomórészt gazdasági megfontolásokon alapul.

97. Nem értek ezzel egyet. Nyilvánvaló, hogy amennyiben a nemzeti adóhatóságok visszaélésre hivatkozva kívánják megtagadni az adózótól az adóelőny nyújtását, általában véve a hatóságokra hárul annak bizonyítása, hogy az adóalany „egyértelműen mesterséges megállapodással” próbál adóelőnyt elérni, figyelembe véve a fent tárgyalt kritériumok fényében az ügy összes releváns tényét és körülményét.[54] Ez azonban nem jelenti azt, hogy a tagállamok nemzeti jogukban nem írhatnak elő jogi vélelmeket, feltéve hogy azok konkrétak és kellően megalapozottak.

98. Jelen ügyben a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja, valamint az adóalany azon kötelezettsége, hogy igazolja a szóban forgó megállapodás valódiságát, főszabály szerint csak olyan ügyekben alkalmazandó, amelyekben az adóalany olyan csoporton belüli kölcsönt vett fel egy másik tagállamban székhellyel rendelkező kapcsolt vállalkozástól, amelyben az utóbbi részére fizetett kamatterhek nem, vagy nem észszerű mértékben adóztatják.[55] Ezek a konkrét körülmények jogszerűen tekinthetők úgy, hogy olyan magatartásra utalnak, amely alkalmas arra, hogy visszaélésszerű adókijátszáshoz vezessen, és amely igazolja a bizonyítási teher megfordítását.[56]

99. Azt követően, hogy a nemzeti adóhatóságok megállapították, hogy az ilyen csoporton belüli kölcsön az említett rendelkezés hatálya alá tartozik, és azt így adóelkerülési céllal vették fel, nem túlzott, ha e hatóságok az adóalanytól megkövetelik, hogy bizonyítsa a megállapodás gazdasági és/vagy kereskedelmi jellegét, amennyiben pedig ezt elmulasztja, megtagadják a kölcsön kamatainak levonását.[57] Végül is az adóalany van leginkább abban a helyzetben, hogy

[52] Lásd analógia útján az adókikerülés elleni irányelv (11) preambulumbekezdését.

[53] Az X a 2017. szeptember 7-i Eqiom és Enka ítéletre (C-6/16, EU:C:2017:641, 31., 32. és 36. pont), valamint a 2017. december 20-i Deister Holding és Juhler Holding ítéletre (C-504/16 és C-613/16, EU:C:2017:1009, 61. és 62. pont) hivatkozik.

[54] Lásd analógia útján: 2019. február 26-i N Luxembourg 1 és társai ítélet (C-115/16, C-118/16, C-119/16 és C-299/16, EU:C:2019:134, 142. pont).

[55] Ha a kamatterheket a másik tagállamban észszerű adómértékkel adóztatják, akkor a társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (3) bekezdésének b) pontjában meghatározott feltételt alkalmazni kell, a levonás pedig nem tagadható meg, amint azt jelen indítvány B. szakaszában megállapítottam.

[56] Lásd analógia útján: 2019. február 26-i X (Harmadik országban letelepedett közvetítő társaságok) ítélet (C-135/17, EU:C:2019:136, 86. pont). Lásd ezzel szemben: 2017. december 20-i Deister Holding és Juhler Holding ítélet (C-504/16 és C-613/16, EU:C:2017:1009, 65., 67. és 71 pont). Nyilvánvalóan az uniós jogalkotó is ezt az álláspontot képviseli. E tekintetben a 2011/16 irányelv IV. melléklete az irányelvben előírt adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése céljából tartalmazza a „ismertetőjegyek” felsorolását, azaz a konstrukciók azon jellemzőit vagy elemeit, amelyek az „adókikerülés esetleges kockázatára utal[nak]” (lásd az irányelv 3. cikkének 20. pontját). Nevezetesen, e melléklet II. része C. 1. pontjának d) alpontja úgy rendelkezik, hogy a konstrukció, „amelynek keretében két vagy több kapcsolt vállalkozás között határokon átnyúló, levonható kifizetésre kerül sor, és […] a kifizetés adókedvezményt élvez abban az adójogrendszerben (államban, illetve területen), amelyben a címzettje adóügyi illetőséggel rendelkezik”, ilyen „ismertetőjegynek” tekinthető.

[57] Lásd e tekintetben: 2010. január 21-i SGI-ítélet (C-311/08, EU:C:2010:26, 73. pont) és 2012. július 5-i SIAT-ítélet (C-318/10, EU:C:2012:415, 53. pont).

magyarázatot és bizonyítékot szolgáltasson az általa végrehajtott ügyletek indítékairól. Emellett a Bíróság több alkalommal kimondta, hogy „semmi nem gátolja meg az érintett adóhatóságokat abban, hogy az adóalanytól olyan bizonyítékokat kérjenek, amelyeket szükségesnek ítélnek az érintett adókra […] vonatkozó konkrét bizonyításhoz, és adott esetben megtagadják a kért [előnyt], ha nem nyújtja be e bizonyítékokat”. [58]

b) Az ilyen megállapodásnak tekintett ügyletből eredő következmények nem túlzottak

100. A társasági adóról szóló törvény 10a. cikke (1) bekezdésének c) pontja szerint, amennyiben a csoporton belüli kölcsön (az előző alszakaszban tárgyalt feltételek szerint) egyértelműen mesterséges megállapodásnak minősül, e kölcsön kamatainak levonását teljes mértékben elfogadhatatlannak nyilvánították a kölcsönvevő adóalany Hollandiában elért nyereségének megállapításakor.

101. Míg a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy e következmény logikusan következik a kölcsön mesterséges jellegének megállapításából, mégis (konkrétan a második kérdéssel) arra keresi a választ, hogy a Lexel ítélet 51. pontjára tekintettel a levonáshoz való jog teljes megtagadása meghaladja az elérni kívánt cél megvalósításához szükséges mértéket. A Bíróság ugyanis ebben a pontban kimondta, hogy amennyiben az adóhatóság úgy ítéli meg, hogy az adóalany által kapcsolt vállalkozástól felvett kölcsön egyértelműen mesterséges megállapodásnak minősül, „az arányosság elve megköveteli, hogy a levonási jog megtagadása a kamatok azon részére korlátozódjék, amely meghaladja azt a mértéket, amely a felek közötti különleges kapcsolatok hiányában kerülne alkalmazásra”. [59]

102. Egyetértek a beavatkozó kormányokkal és a Bizottsággal abban, hogy nem ez a helyzet. E tekintetben a fenti 78. és 79. pontban említett két forgatókönyvet itt is meg kell különböztetni.

103. Egyrészt, ha a mesterséges jelleg az egyébként valós csoporton belüli kölcsön tekintetében meghatározott szokatlanul magas kamatlábra vonatkozik, az arányosság elvének megfelelően a válasz az, hogy a kamatterheknek a szokásos piaci kamatlábat meghaladó részét érintően korrekciót kell végrehajtani. Az egyértelműen mesterséges megállapodások megelőzésének célján túlmutatna, ha ezen kamatok tekintetében minden levonást megtagadnának.

104. Másrészt, ha a kölcsön önmagában nélkülözi a gazdasági és/vagy kereskedelmi indokot, és azt a vállalatok és azt az elérni kívánt adóelőny közötti kapcsolat nélkül soha nem vették volna fel, akkor teljesen logikus és arányos a teljes kamat, nem pedig csupán valamely része levonásának megtagadása. Az ilyen egyértelműen mesterséges megállapodást az adóhatóságnak a fizetendő társasági adó kiszámításakor figyelmen kívül kell hagynia. Kölcsön nélkül nincs levonható kamat.

[58] Lásd többek között: 2019. február 26-i N Luxembourg 1 és társai ítélet (C-115/16, C-118/16, C-119/16 és C-299/16, EU:C:2019:134, 141. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[59] Lásd még: Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation ítélet, 83. pontja.

105. Ha az adóhatóságok a második forgatókönyv szerint a kölcsön kamata csak egy részének levonását tagadnák meg, a visszaélés elleni rendszer koherenciája megkérdőjeleződne. A visszaélésszerű eszközökkel elérni kívánt adóelőny egy része (vagy akár egésze) ugyanis végül az adóalanyt illetné meg, ami ellentétes lenne a kitűzött céllal. [60]

V. Végkövetkeztetés

106. A fentiekre tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a következőképpen válaszoljon a Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia Legfelsőbb Bírósága) előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseire:

Az EUMSZ 49. cikket

úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint az adóalannyal kapcsolt vállalkozástól felvett kölcsön kamatai nem vonhatók le az adóalany nyereségének megállapításakor, amennyiben e kölcsön felvételét túlnyomórészt nem gazdasági megfontolások, hanem levonható tartozás létrehozásának célja motiválta, még ha a kölcsön tekintetében meghatározott kamatláb nem haladja is meg azt a kamatlábat, amelyben egymástól független vállalatok megállapodtak volna. Ebben a helyzetben a kamatok levonását teljes egészében meg kell tagadni.

[60] A Bíróság a tárgyaláson azt a kérdést intézte a beavatkozó felekhez, hogy az adóhatóságnak még a kölcsönvevő vállalat által a kölcsönt nyújtó vállalat részére fizetett kamatot sem kellene-e (színlelt) felosztott nyereségnek minősítenie (lásd e tekintetben a fenti 92. pontot). Ha ezt tenné, a kölcsönvevő vállalat adókötelezettsége jelentősen megnövekedhetne, nemcsak azért, mert az adóköteles nyereséget nem lehetne csökkenteni a kifizetett kamat összegével, hanem azért is, mert azáltal, hogy e kamatot felosztott nyereséggé minősítik, az alkalmazandó adószabályoktól függően e vállalatnak ezen ügylet időpontjában társasági adót kellene fizetnie (lásd analógia útján: Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation ítélet, 38. és 39. pont). Úgy tűnik számomra, hogy – amint azt a Bizottság a tárgyaláson állítja – valóban arányos és így az uniós joggal összhangban állna, ha az adóhatóság így járna el. A kamat megfelelő minősítéséről azonban a nemzeti adóhatóságoknak kell a nemzeti jog alapján határozni (lásd analógia útján: az adókikerülés elleni irányelv 6. cikkének (3) bekezdése).